

Hällristningarnas kronologi och betydelse

Återutgivning av text från 1922

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Hällristningarnas
kronologi och betydelse
– Återutgivning av text från 1922

av Bror Schnittger

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-488-0

Copyright © 2019 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

I den här e-boken får du veta mer om en av forntidens mest mystiska fornminnen – hällristningarna.

När den här texten skrevs pågick en hätsk debatt bland svenska arkeologer om hällristningarna och varför de skapades. Man var oense om ristningarna var en del av en döds Kult – eller om de tvärtom var en del av en fertilitetskult.

I den här texten slängs du direkt in i den här debattens slutskede.

Författare till texten är den svenske arkeologen Bror Schnittger (1882–1924). Han forskade framför allt om forntida mynt men också om försvarsanläggningar i Götaland.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1922 i tidskriften ”Fornvännen” med rubriken ”Hällristningarnas kronologi och betydelse. Ett genmäle till docent Ekholm”.

Eftersom den här texten skrevs i början av 1900-talet så innehåller den mått, ord och namn på personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en ordlista.

I den här e-boken publicerar vi originalets text ordagrant och helt utan ändringar, alla namn, uttryck och till och med felstavningar har behållits.

Hällristningarnas kronologi och betydelse

Den här texten publicerades ursprungligen år 1922 i tidskriften "Fornvännen" med rubriken "Hällristningarnas kronologi och betydelse. Ett genmäle till docent Ekholm". Författare till texten är Bror Schnittger (1882–1924).

[sid 229]

Min uppsats *En hällristning vid Berga-Tuna i Södermanland i Fornvännen* 1922, sid. 77–112, har givit anledning till ett ingående genmäle från docenten Ekholm i uppsatsen *Hällristningsproblemet i Fornvännen* 1922, sid. 213 ff. Jag får härmed till bemötande framlägga nedanstående.

Hällristningarnas kronologi.

Efter doc. Ekholms förklaring rörande Herrestrupskeppets ställning inom typschemat bortfaller min anmärkning på denna punkt. Ekholms här preciserade uppfattning framgår emellertid ej tydligt i

hans framställning i *Ymer* 1916; typerna 3 och 4 äro visserligen sidoställda, men innumererade i serien; de fyra första typerna borde för markering av samtidighet med avseende på sitt framträdande hava numererats 1 a och b samt 2a och b eller snarlikt. För övrigt har saken, som Ekholm riktigt anmärker, ingen större betydelse.

[sid 230]

Beträffande Kiviksmonumentets datering må följande anföras. Ekholm finner det betänkligt, att jag för att visa samtidigheten mellan typerna 3 och 5 stöder mig på de varandra motsägande avbildningarna av skeppet å den försvunna stenen 1 i Kiviksgraven. Betraktar man emellertid de olika tecknarnas bilder (se A. Nordén, *Bildgåtan i bronsåldersgraven vid Kivik*, sid. 18), finner man, att det egentligen endast är Broocmans som visar en större avvikelse; Wessmans och Langebecks teckningar visa så obetydlig variation, att ingen tvekan kan föreliggas, att icke originalet tillhört den obemannade skeppstyp, som jag sammanfört med Tunatypen. — I samband härmed må i förbigående nämnas, att det ingalunda är min mening, att Kiviksristningarna ”visa en rutinerad uppfattning av uppgiften och dess möjligheter”. Jag uppställde denna fras för att belysa haltlösheten i dylika subjektiva utgångspunkter. Skola överhuvud dylika tagas med i debatten, torde man dock snarast böra medgiva, att flertalet stenar i Kiviksgraven visa ett skickligt arbete.

Min utredning av Simris- och Flyhovsristningarnas datering synes verkligen vara nödvändig. Att Ekholm vidhåller sin datering på denna punkt är obegripligt. Ekholm uppfattar Flyhovsyxan icke,

som jag ansåg mig böra förutsätta, som en skogstorpstyp utan som skaftcelt av typen *Minnen* 792—95 m.fl.; likaså yxorna på Simrisristningarna. Att dessa yxformer i större depôtfynd, såsom Smörumövrefyndet, förekomma tillsammans med föremål från andra perioden innebär ingalunda, att de skulle varit i allmänt bruk ner i denna period. Det måste vara ett förbiseende när doc. Ekholm anser, att Montelius först i *Minnen* skulle hava avsondrat dessa typer från andra perioden. Detta sker fullt klart redan i *Die Chronologie der ältesten Bronzezeit* 1900 och har tillämpats sedan ett flertal år i uppställningen i Statens Historiska Museum. Att utan någon förklaring förlägga ristningar med dylika yxor till andra perioden för att få ett konstlat system att passa ihop, innebär icke blott en avvikelse från en vedertagen terminologi, som

[sid 231]

försvårar diskussionen, utan understryker systemets svaghet. Antagandet, att de ovanligt realistiskt utformade yxtyperna vid Simris och Järrestad skulle kunna vara en reliktföreteelse är föga troligt, då det gäller så talrika framställningar av arten, och då förebilderna äro redskapstyper till praktiskt bruk. I varje fall får man ej bygga en vittgående hypotes på så svaga förutsättningar. — I samband härmed får jag blott nämna, att jag ej förstår Ekholms anmärkning om min datering av ristningen vid Hågvide; jag daterar ristningen, som helhet betraktad, till första periodens slut; även om yxbilden, *Fornvännen* 1911, sid. 149, fig. 6, skulle tillhöra andra perioden, behöver den ingalunda vara skild från det övriga bildmaterialet genom ett bety-

dande tidsrum.

För övrigt hänvisar jag beträffande dateringsproblemet till framställningen i min föregående uppsats. Det finnes ingen anledning att här upprepa den. Den är fullt logisk, vilar på kända fakta och på en vedertagen indelning av bronsåldern. Doc. Ekholm medgiver å ena sidan den av mig betonade samtidiga förekomsten av vissa typer, men söker å andra sidan icke förty på stilistiska grunder utläsa en relativ kronologi, som icke stämmer med det nu föreliggande materialets datering.

Hällristningarnas betydelse.

Doc. Ekholm finner det anmärkningsvärt, att jag utan varje motivering kallat de nordskandinaviska hällristningarna ”våra säkerligen äldsta ristningar”. Att de torde vara äldre än de sydsandinaviska bronsåldersristningarna har antagits i tal och skrift av så många forskare under årens lopp, att mitt uttryckssätt icke borde väcka förvåning. Ekholm hänvisar, väl närmast såsom rättelse, till Th. Petersens uppsats i *Aarbøger*, 1920, s. 32 ff. Petersens uttalande, såväl här som i den senare uppsatsen i tidskriften ”*Naturen*”, 1922, sid. 88 ff., strider emellertid ej mot den datering jag antagit. Hans resultat är ju, att ifrågavarande ristningar tillhöra den yngre

[sid 232]

stenåldern och att de yngsta av dessa (”tillslut”) mötas med bronsålderns.

Dessa yngsta ristningar äro följande. Vid Bardal finnas skepp av Tunatypen, som bilda ett tydligt yngre skikt ovanpå de naturalistiska djurbilderna. Vid Bogge finnas några ej avbildade skeppsfigurer (sist anf. st. sid. 102) på en tydligt lägre nivå än djurbilderna. Vid Evenhus (anf. st. sid. 93) finnas tillsammans med djurbilderna båtfigurer, som efter Petersen torde återgiva kanoter ("Einbäume"), alltså inhemska, verkliga farkoster; ristningsytan "er benyttet helt ned i begyndende bronzealder". Återstå så Nämnforsristningarna, där båtar av snarlik typ som Evenhusbåtarna jämte vanliga bronsåldersskepp uppträda tillsammans med djurbilder. Som det torde synas, utgöra dessa fall åtminstone ännu en skäligen klen basis för att å den nordskandinaviska gruppen överföra hypotesen om döds kult. Ekholm tyckes fästa stort avseende vid den kronologiska kontakt Petersen påvisat. Under sådana omständigheter vill jag påstå, att det är en mindre god metod att såsom Ekholm söka överföra den förklaring han funnit för den yngre (bronsålders-)gruppen på den äldre (den nordskandinaviska), och jag finner det riktigare att, såsom jag gjort, först söka en förklaring till den äldre gruppen och sedan pröva om densamma, med de ändringar figurmaterialet fordrar, kan tillämpas på den yngre gruppen.

Jag beklagar uppriktigt, att jag förbisett, att doc. Ekholm i *Uppl. forn.-fören. tidskr.* VII CXXX), sid. 173 själv uppmärksammat frågan om beklädda och nakna fotbilder. Då båda slagen kunna förekomma å samma bergtavla, anser jag fortfarande, att man bör söka en enhetlig förklaring. Helsko-hypotesen passar då ej. Frågar man sig då, om det kan visas, att de nakna fotbilderna "hava något med döds kulturen att göra" för att möjligen därifrån kunna sluta till de beklädda. Ekholm hänvisar till kärlet Müller, *Ordning av Danmarks Oldsager* II,

Jernaldern, fig. 143; ett annat sådant kärl återfinnes i anf. st. fig. 158. Men det är ingalunda säkert, att dessa kärl tillverkats

[sid 233]

till gravbruk; snarast äro de vanligt husgeråd; i så fall, och om ornamentiken har en symbolisk betydelse och ej blott är en dekoration, bör man väl snarast söka förklaringen i åkerbrukskulten.

Ekholm anser, att jag i min tydning av fotbilderna kommer i konflikt med mina egna teorier, enär fotbilder förekomma å gravhällar. Detta är visst ej fallet. Jag hänvisar blott till förekomsten av solringar å gravkistorna, vilka enligt Ekholms egen uppfattning, skola skänka den döde solsken i det andra livet; de å gravhällar inristade fotsulorna gävo den döde en god äring.

Doc. Ekholm anmärker, att jag ”väl summariskt refererat, ja rent av missförstått Hammarstedt”. Jag har ej missförstått H.; däremot kan det vara riktigt, att referatet av hans åsikt är väl summarisk. Anmärkningen återfaller emellertid på Ekholm själv, ty jag har avsiktligt för att ej i onödan giva anledning till gensaga använt mig av Ekholms egna ordalag på denna punkt; jfr. mina ord å sid. 104, rad 12—13 uppifr. med Ekholms i *Ymer* 1916, sid. 293, rad 10 nerifrån. I samband härmed vill jag bemöta ett uttalande av Ekholm å sid. 221. Jag har på tal om de skålformiga hålorna medgivit, att hällristningarna möjligen kunde uppvisa en åtminstone lokal kombination av döds-kult och andra religiösa funktioner, framför allt äringskult. Ekholm förebrår mig detta mekaniska sammanfogande av heterogena element, men glömmar att han själv å flera ställen i sina skrifter gjort ett liknande

medgivande. (*Ymer* 1916, sid. 294, *Uppl. fornsm.-fören. tidskr.* XXX, sid. 182).

Förövrigt har jag icke framfört denna kombination som min egen uppfattning utan som en allmän möjlighet (se nederst å sid. 111) och å sid. 104, not 1 har jag tänkt mig bronsåldersristningarnas offer-skålar utan samband med stenålderns.

Doc. Ekholm anser, att jag ej yttrat mig om identifieringen av dödskeppet och solskeppet. Jag hänvisar till sid. 111. Jag

[sid 234]

känner mig icke alldeles övertygad om, att denna identifikation förelegat i nordisk tro; skulle så vara fallet, torde i varje fall föreställningen om solskeppet, såsom professor Almgren vid samtal härom framhållit för mig, vara den ursprungliga och ej tvärtom. Den eventuella förekomsten av en dylik föreställning rubbar icke min uppfattning om skeppens betydelse å friluftsrisingarna. För gravkistornas vidkommande skulle denna föreställning, därest den överhuvudtaget är riktig, kunna innebära dels en dödsfärd på solens skepp, dels en önskan för den döde om solskenet välsignelse i det tillkommande.

Beträffande mossfynden vill jag endast svara följande. Stjernas tydning av de stora danska mossfynden såsom offer till de döda synes mycket tilltalande. Huruvida den kan överföras på mossfynden från bronsåldern är tvivelaktigt. Ekholm uttalar sig visserligen i denna riktning i *Fornvännen* 1916, sid. 162; det är säkerligen ett misstag att betrakta denna tydning som allmänt antagen.

Å sid. 102 (mellersta stycket) har jag yttrat mig om döds-kultens

betydelse i Norden. Ekholm finner, att jag själv går till överdrift i mitt uttalande. Jag tillåter mig därför här närmare belysa min uppfattning i frågan.

Jag förutsätter här tvänne moment av döds kulten; nämligen dels själva gravläggningen med därtill hörande ceremonier och åtgärder såsom anbringandet av bilder o. s. v., dels också ceremonier och åtgärder *efter* gravläggningen, såsom årliga fester och offer m. m., något som vi för korthetens skull kunna kalla "efterkulten". Hällristningsbilder som tillkomma i samband med gravläggningen böra närmast sökas i själva graven på gravkistans hällar. När ej stenkistor kommit till användning, finner Ekholm det naturligt, att man valt någon glattslipad häll utanför graven. Det är dock naturligare att man skulle anbragt ristningen på ett löst block (i eller) på graven. Fynd som bestämt peka i denna riktning föreligga också, nämligen Klintastenen, *Fornvännen* 1917, sid. 200 samt möjligen också Villfarastenen, A. Nordin, *Bildgåtan* etc. sid. 10. Om

[sid 235]

ristningar i fast häll överhuvud blivit utförda i samband med gravläggningen, torde man finna dem i närheten av gravar, vilket i stort sett ej är fallet. Antager man emellertid, att friluftsrisingarna verkligen utgöra en del av döds kulten, måste deras anläggning utanför och oftast långt från gravarna betingas därav, att de förutom vid själva tillkomsttillfället skulle kunna bli föremål för upprepade kultceremonier; de skulle med andra ord vara en anknytningspunkt för "efterkulten".

Mot denna bakgrund är mitt uttalande å sid. 102 fullt tydligt. Emedan den del av döds-kulten, som omfattar själva gravläggningen i vår forntid visar en ej ringa omsorg, är det möjligt, att "efterkulten" ej varit så omfattande, enär den av nämnda anledning ansågs mindre nödvändig. Detta är intet antagande, utan endast en framkastad möjlighet. I varje fall känna vi föga, i vilken utsträckning våra förfäder haft någon utvecklad "efterkult" med årligen återkommande fester, upprepade offer o. s. v., som skulle vara förutsättningen för de fria hällristningarna som uttryck för döds-kult. Jag finner det fördenskull mera naturligt att söka deras förklaring i en kult, om vilken vi våga säga, att den spelat en dominerande roll i Norden — åkerbruks-kulten.

Doc. Ekholm riktar till mig den frågan, "om det icke finnes några andra möjligheter för de levande att utöva sin sol- och regnmagi än att inhugga bilder å berghällar".

Jag antar, att denna fråga är helt retorisk, då den ju knappast tar var något svar. Etnologiskt sett ligger intet märkvärdigt däri, att kult-er förenklas och förkortas. Huru man vill tänka sig detaljerna för denna upplösning av kultformerna, är av underordnad betydelse. De stora kultfesterna med kringkörande utav solbilder och av levande djur dragna regnvagnar, förenade med andra upptåg som danser och kultbröllop o. s. v., hava antagligen omfattat större bygder; ceremoniernas förkortning medelst bildelement har möjligen varit en mera lokal företeelse. För Europas vidkommande vill jag blott

[sid 236]

påminna om Trundholmsspjäsens och vagnarna av Peckatel-typ, indicerande reducerade kulter; ur allmän etnologisk synpunkt hänvisar jag till australiernas intichiuma, i vilka den ofta starkt förenklade bilden utgör underlag för ceremonierna.

Till sist skall jag beröra den allmänna jämförelse, som göres av Ekholm mellan hans och min uppfattning av problemet. Min utgångspunkt har ingalunda varit blott och bart vissa detaljer, utan Reinachs etnologiskt sett säkert begrundade teori om Europas äldsta företeelser av detta slag. Att jag sedan vid tillämpligen av denna utgår från vissa efter Ekholms eget uttalande dominerande detaljframställningar för att söka en allmängiltig förklaring av hela fenomenet är metodiskt oantastligt.

Företrädet hos Ekholms undersökning av problemet skulle ligga däri, att han i den "av honom påvisade utvecklingsgången från gravristningar till friluftsrisingar" funnit en fast grund för sin tolkning av hällristningarna. Emellertid är det en känd sak, att även de vackraste och skenbart fast uppbyggda lärosystem vackla och falla sönder, om grunden ej är säker. Det torde vara klart för envar, att denna av Ekholm "påvisade utveckling" endast är en hypotes. Ekholm finner denna "utveckling" var den logiska konsekvensen av den relativa kronologi han framställt för gravristningar och friluftsrisingar. Nåväl, jag måste då upprepa, att denna kronologi är obevisad och i vissa delar felaktig, i det att den stöder sig på en tvivelaktig typologi.

Betraktar man de sydiskandinaviska ristingarna som en grupp för sig, skall man för det första finna, att Kiviksmonumentet ej kan giva något utslag för denna fråga. Ej heller ristinggruppen Simris—Järrestad lämnar något avgörande. Simris-ristingarna äro visserligen äldre än Kiviksgraven; men vissa gravkistor, som de vid Järrestad

och Tuna, kunna, såsom skeppsformerna visa, vara lika gamla. Den individuella tidsskillnaden mellan kistorna och friluftsrisingarna måste lämnas oavgjord.

[sid 237]

Tar man de nordskandinaviska eller låt oss säga "arktiska" ristingarna med i diskussionen blir saken ytterligare invecklad. Så länge man betraktade (eller ännu betraktar) de sydiskandinaviska och "arktiska" ristingningsgrupperna som tvänne från varandra bestämt åtskilda företeelser utan något inre samband, kunde doc. Ekholms åsikt om gravristingarnas prioritet betraktas som en inre angelägenhet inom den sydiskandinaviska gruppen. Annorlunda ställer sig emellertid saken, om man betraktar dem ur den nya synpunkt, som Th. Petersen, såsom det synes på goda grunder, gjort gällande. Enligt honom gå de båda grupperna över i varandra. Ekholm godkänner denna "samhörighet". Det framgår dock ej klart av hans senaste inlägg, hur han uppfattar denna; snarast synes han antaga, att de ristingar som Petersen betraktar som de yngsta äro de äldsta och i så fall skulle de "arktiska" ristingarna ej behöva vara äldre än de sydiskandinaviska gravristingarna (jfr. *Ymer* 1916, sid. 306). Men här möta oss stratigrafiska hållpunkter för dateringen, som äro svåra att bortförklara; den "arktiska" gruppen torde i stort icke kunna sättas senare än den yngre stenåldern. Det är ännu oavgjort, om och i vilken utsträckning olika folkelement uppburit den yngre nordiska stenålderns olika kulturgrupper. Ekholm har själv förfäktat den åsikten, att det är samma etniska grundlag såväl för sydiskandinavisk som för

öst- och nordskandinavisk stenålder. Jag finner också för min del detta mycket sannolikt. Vi få i så fall ett i stort sett enhetligt folkelement såväl för stenålderns "arktiska" som för bronsålderns syd- och nordskandinaviska ristningar. Kommer därtill den oavbrutna tradition, som enligt Petersen föreligger, så kvarstår icke mycket av den fasta grund, varpå Ekholm trott sig bygga: Ekholms fundamentalsats, att inga friluftsrisingar finnas, som äro äldre än daterade gravrisingar, håller då icke streck. Den riktigaste arbetsmetoden blir då, att först söka en bärande förklaring för friluftsrisingarna, gående från de äldre till de yngre, och sedan pröva, i vilken utsträckning denna kan tillämpas

[sid 238]

på gravrisingarna med den förändring som deras samband med döds-kulten kan innebära.

Betraktar man den "arktiska" och sydiskandinaviska gruppen som fristående företeelser, kan den senares framträdande vid första påseende förefalla gåtlik. I själva verket ligger dock intet märkvärdigt i dess framträdande. Bildens användning i kulten kan ju tänkas bero på en allmän stegring i kulturutvecklingen. Ekholm har själv i *Ymer* 1916, sid. 284 antagit, att bruket av hällristningar skulle hava sin rot i en på sten överförd metallstil. Föreligger det ett samband mellan de två risinggrupperna, ställer sig saken mycket enkel då finnes ju en traditionell, rent inhemsk bildmagi, som fortsätter ned i bronsåldern, och risingarnas uppträdande på gravhällar får ses i samband med inflytandet från medelhavsområdet.

Mitt sätt att betrakta problemet har en svag punkt. För genrebilderna har jag antagit, att de giva uttryck för vad ristaren önskade skola ske; här föreligger verkligen ett heterogent element, kombinerat med för övrigt deciderad åkerbrukskult. Det må nämnas, att denna anmärkning även gäller för Ekholms uppfattning rörande dessa motiv.

Emellertid har professor Almgren, som 1913 uttalade samma mening om dessa genremotiv, meddelat mig, att han numera betraktar även dessa motiv som uttryck för fruktbarhetskult. Det torde icke vara någon indiskretion att här beröra saken, då notis om densamma, sedan jag publicerade min uppsats, influerit i den vetenskapliga litteraturen (H. Jungner, *Gudinnan Frigg och Als härad*, sid. 145; jfr det kortfattade referatet i *Oldtiden VII*, sid. 194). För vissa grupper synes Almgrens nya uppslag helt övertygande, såsom beträffande plöjscener och bröllopsmotiv, vilka enligt Almgren återgiva sakral plöjning och kultbröllop. Kan professor Almgren göra synpunkten trolig för ännu ett flertal genremotiv, är det sannolikt, att samtliga verkligen återgiva kultscener, även om vi icke kunna tyda dem alla. Anklagelsen för heterogenitet,

[sid 239]

som Ekholm för övrigt riktat mot en annan detalj (se ovan sid. 232) blir då alldeles obefogad. Och den av Almgren och mig företrädade uppfattningen vinner utomordentligt i styrka.

Det mest vägande argumentet gentemot Ekholms hypotes om döds-kult anser jag emellertid vara det faktum, att man ej kan uppvisa

något lokalt samband mellan bronsåldersgravar och friluftshällristningar. Så vitt jag kan förstå, kommer professor Almgren att i sitt stora arbete om hällristningarna särskilt behandla denna sak, varföre jag ej skall beröra densamma utöver vad jag tidigare (sid. 106—107) gjort.

Diskussionen är härmed från min sida avslutad.

Viktiga ord och personer

Almgren, Oscar.

[1869–1945] Svensk arkeolog verksam vid Uppsala universitet. Var en av sin tids mest inflytelserika fornforskare och gjorde viktiga utgrävningar vid Hågahögen och Åloppeboplatserna. Hans mest berömda skrifter är "Sveriges fasta fornlämningar" (1904) och "Hällristningar och kultbruk" (1927).

Broocman, Carl Fredric.

[1709–1761] Svensk präst, boktryckare och författare. Broocman skrev en av de första böckerna om Östergötlands historia, "Beskrifning Öfwer the i Öster-Götland Befintelige Städer, Slott, Sokne-Kyrkor, Soknar, Säterier, Öfwer-Officers-Boställen, Jernbruk och Prestegårdar, med mera" (1760).

Celt.

En typ av forntida yxor som saknar skafthål.

Ekholm, Gunnar.

[1884–1974] Svensk arkeolog. Tjänstgjorde under större delen av sin karriär vid Uppsala universitet. Forskade framför allt om hällristningar och forntida bebyggelse.

Hammarstedt, Nils Edvard.

[1861–1939] Svensk museiman och folklivsforskare. Var framför allt verksam vid Nordiska museet i Stockholm. Var en pionjär inom folklivsforskningen om svenska folkseder.

Intichiuma.

En ceremoni bland aboriginerna i Australien. Ceremonin görs för att öka den magiska kraften i en stams totem-föremål.

Jungner, Hugo.

[1881–1940] Svensk lärare och runolog. Tjänstgjorde bland annat som skolrektor i Umeå och kristendoms lärare i Stockholm. Var också en av landets främsta experter på runor, runolog. Han var bland annat redaktör för verket "Västergötlands runinskrifter" (1940).

Langebek, Jacob.

[1710–1775] Dansk historiker, arkivarie och författare. Gjorde framför allt stora insatser när det gäller bevarandet av danska medeltida dokument och skrifter. Är mest känd för sin bok "Kristian I:s historie" (1749).

Montelius, Oscar.

[1843–1921] Svensk arkeolog som haft stort inflytande på ämnet i hela världen. Montelius var både riksantikvarie och medlem i Svenska Akademien. Montelius indelning av bronsåldern i sex perioder används fortfarande av arkeologer. Han skrev mer än 400 vetenskapliga skrifter, de mest berömda är "Sveriges historia från äldsta tid till våra dagar" (1877), "Sveriges forntid" (1872–

1874) och "Minnen från vår forntid" (1917).

Müller, Sophus.

[1846–1934] Dansk arkeolog. Chef för Nationalmuseet i Köpenhamn i nästan 30 år. Hans mest kända böcker är "Vor oldtid" 1897 och "Oldtidens kunst I-III" 1918-1934.

Nordén, Arthur.

[1891–1965] Svensk lärare, journalist och arkeolog. Tjänstgjorde större delen av sin karriär som lärare vid olika skolor runt om i Sverige. Är framför allt känd för sin forskning om Östergötlands förhistoria.

Peckatel.

En ort i nordöstra Tyskland. Peckatel är mest känd för det arkeologiska fyndet av en kittelvagn.

Petersen, Theodor.

[1875–1952] Norsk arkeolog. Tjänstgjorde framför allt vid Vitenskapsselskapets museum i Trondheim. Forskade framför allt om det norska landskapet Trøndelags fornhistoria. Är mest känd för utgrävningen av Meldals gravfält från järnåldern.

Reinach, Salomon.

[1858–1932] Fransk konsthistoriker och arkeolog. Deltog redan som mycket ung i arkeologiska expeditioner till bland annat Tunis och Asien. Några av hans mest kända verk är "Manuel de la philologie classique" (1885) och "Apollo: histoire générale des arts" (1904).

Schnittger, Bror.

[1882–1924] Svensk arkeolog och expert på forntida mynt. Är mest känd för sina många utgrävningar av försvarsanläggningar i Götaland.

Stjerna, Knut Martin.

[1874–1909] Arkeolog och journalist. Utsågs 1905 till docent i nordisk och jämförande fornkunskap i Uppsala. Skrev ett stort antal artiklar om framför allt folkvandringstiden i allmänhet och berättelsen om Beowulf i synnerhet.

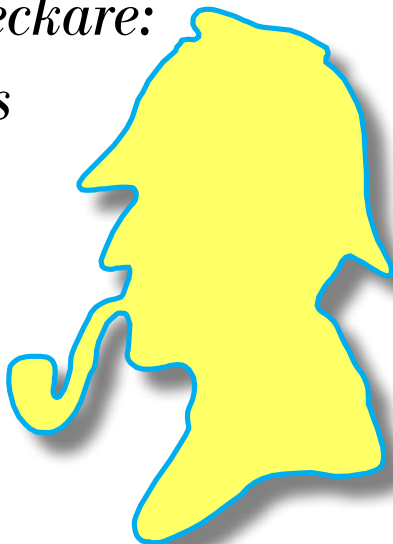
Wessman, Nils.

[1712–1763] Fornforskare som framför allt verkade i Skåne. Var anställd vid ett av världens första statliga verk med ansvar för fornminnen, Antikvitetsarkivet.

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carrington*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se